

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 7.5.2014 (OM 15/41/2013)

Tietoverkkorikodirektiivin täytäntöönpano

Yleistä

Oikeusministeriö on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa tietoverkkodirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmän mietinnöstä.

Mietinnössä ehdotetaan tehtäväksi tietoverkkodirektiivin edellyttämät muutokset rikoslakiin. Muutokset koskisivat erityisesti vaaran aiheuttamista tietojenkäsittelylle, vahingontekoa, viestintäsalaisuuden loukkausta, tietojärjestelmän häirintää ja tietomurtoa. Vahingontekoa koskevaan rikoslain 35 lukuun lisättäisiin itsenäisinä kriminalisointeina säännökset datavahingonteosta ja törkeästä datavahingonteosta. Ehdotukset sisältävät myös tietoverkkorikoksien enimmäisrangaistusten nostamisen. Törkeiden tekemuotojen enimmäisrangaistus olisi viisi vuotta vankeutta. Rikoslain tieto- ja viestintärikoksia koskevaan 38 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi identiteettivarkautta koskeva kriminalisointi.

Huomioita puolustushallintoon liittyen

Puolustushallinnon kannalta on syytä kiinnittää huomiota työryhmän ehdotukseen niiltä osin kuin se koskee rikoslain 35 ja 38 lukujen muuttamista. Sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n 2 momentin mukaan sotilasoikeudenkäyntiasiana käsitellään syyte sotilasta vastaan teosta, josta on säädetty rangaistus muun muassa rikoslain 35 luvussa tai eräissä rikoslain 38 luvun pykälissä, milloin teko on kohdistunut puolustusvoimiin tai toiseen sotilaaseen. Työryhmän ehdotus sisältää rikoslain 35 lukuun lisättävän datavahingontekorikoksia koskevan toimenpiteistä luopumista koskevan säännöksen, jonka mukaan datavahingonteosta ja lievästä datavahingonteosta voitaisiin jättää ilmoitus tekemättä, syyte ajamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos rikoksen tekijä on korvannut vahingon ja vahingonkorvaus harkitaan riittäväksi seuraamukseksi. Toimenpiteistä luopuminen virallisen syyttäjän toimenpitein ei ole sotilasrikosasiassa mahdollista vähäisyysperusteella, jos toimivaltainen kurinpitoesimies on lähettänyt asian syyttäjän harkittavaksi. Voimassa olevassa laissa on vastaava toimenpiteistä luopumista koskeva säännös. Myöskään syyteoikeutta koskeva ehdotuksen 35 luvun 6 § ei voi koskea sotilasrikosasioita, koska sotilasrikokset eivät sotilasoikeudenkäyntilain 4 §:n 3 momentti huomioon ottaen ole ns. asianomistajarikoksia.

Rikoslain 38 lukuun ehdotettuun säännökseen identiteettivarkaudesta liittyy vastaava syyteoikeutta koskeva säännös. Näiltä osin todetaan, ettei identiteettivarkaus edes toiseen sotilaaseen tai puolustusvoimiin kohdistettuna olisi ns. epävarsinainen sotilasrikos ilman sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n 2 momentin muuttamista.

26.6.2014

FI.PLM.2014-3736
460/40.04.00/2014

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Mietinnön mukaan identiteettivarkaus voisi kohdistua myös oikeushenkilöön. Puolustusministeriö katsoo, että ehdotettu RL 38 luvun 9 b § tulisi lisätä sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n 2 momentin luetteloon. Identiteettivarkaus voisi tulla tutkittavaksi rikosnimikkeeksi esimerkiksi palvelusrikosten tai omaisuus- tai väärennysrikosten yhteydessä. Kuten mietinnössä on todettu, identiteettivarkaus tapahtunee usein osana muuta rangaistavaa käyttäytymistä, jolloin ei voida pitää järkevänä resurssien käyttönä sitä, että puolustusvoimat joutuisi siirtämään tämän rikosnimikkeen osalta esitutkinnan poliisille.

Ehdotetun pakkokeinolain 3 §:n muutoksella ei tulisi olemaan vaikutuksia puolustusvoimien suorittamaan esitutkintaan, koska salaisista pakkokeinoista telekuuntelu ei sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaan ole esitutkintaa suorittavien pääesikunnan virkamiesten käytettävissä.

Terminologia

Harkittavaksi ehdotetaan, että terminologiaan tehtäisiin tarkistuksia. Käsitteen "elintärkeä infrastruktuuri" englanninkielinen versio on "critical infrastructure", joka yleisesti käännetään suomalaisissa teksteissä sanaparilla "kriittinen infrastruktuuri".

Työryhmä on kuitenkin käyttänyt "elintärkeää infrastruktuuria" samassa mielessä kuin vakiintunut käsite "elintärkeä toiminto". Elintärkeä toiminto on määritelty Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010). Euroopan Unionissa ei ole aivan vastaavaa termiä käytössä. "Critical infrastructure" on käsitteellisesti kotimaassa käytettyä "elintärkeää toimintoa" suppea-alaisempi käsittäen yleensä teknisluonteisia tai omaisuususeriksi määriteltyjä asioita. Työryhmän käyttämä "elintärkeä infrastruktuuri" ei ole Suomessa yhtä laajasti käytössä kuin "elintärkeät toiminnot" tai "kriittinen infrastruktuuri". Asiakirjojen yhdenmukaistamiseksi "elintärkeä infrastruktuuri" tulisi korvata termillä "elintärkeä toiminto".

Muutos vaikuttaisi myös lakitekstiin, jossa "tärkeitä toimintoja" kuvaava tekstiosuus voitaisiin jättää pois. Luettelonomainen "energiahuolto, yleinen terveydenhuolto, maanpuolustus, oikeudenhoito tai muu näihin rinnastettava yhteiskunnan tärkeä toiminto" toistuu useissa kohdin tekstiä. Selitys "muu näihin rinnastettava" ei ole riittävän informatiivinen. Lisäksi nyt käytetty luettelo on edustaa vakiintuneesta käytöstä jo poistunutta muotoilua. Jokainen luettelossa mainittu kuuluu Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kuvattuihin yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin, joten muutos ei vaikuta soveltamisalueeseen.

Harkittaviksi ehdotetaan seuraavia muutoksia:

- Luku kolme, sivu 17, , kpl 3: "elintärkeään infrastruktuuriin" korvataan "elintärkeä toimintoon".
- Luku kuusi, sivu 40, kpl 2: "elintärkeään infrastruktuuriin" korvataan "elintärkeä toimintoon".
- Luku kuusi, sivu 42, kpl 2: "elintärkeästä infrastruktuurista" korvataan "elintärkeästä toiminnosta".
- Luku kuusi, sivu 42, kpl 2 sekä Lakiehdotukset 35 luku 3 b §, sivu 68: "jos teko kohdistuu tietojärjestelmään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi energiahuollon, yleisen terveydenhuollon, maanpuolustuksen, oikeudenhoidon taikka muun näihin rinnastettavan yhteiskunnan tärkeän toiminnon." Edellinen korvataan seuraavalla: "jos teko

26.6.2014

FI.PLM.2014-3736
460/40.04.00/2014

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

kohdistuu tietojärjestelmään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi yhteiskunnan elintärkeän toiminnon. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 16.12.2010 kuvataan, että elintärkeät toiminnot ovat poikkeihallinnollisia, yhteiskunnalle välttämättömiä toimintokokonaisuuksia, jotka on oltava turvattuna kaikissa tilanteissa. Suomalaisen yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ovat: valtion johtaminen, kansainvälinen toiminta, Suomen puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, talouden ja infrastruktuurin toimivuus, väestön toimeentuloturva ja toimintakyky, henkinen kriisinkestävyys. ”

• Luku kuusi, sivu 43, kpl 2 sekä Lakiehdotukset 38 luku 6 §, sivu 69: ”jos teko kohdistuu laitteeseen, tietojärjestelmään tai viestintään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi energiahuollon, yleisen terveydenhuollon, maanpuolustuksen, oikeudenhoidon taikka muun näihin rinnastettavan yhteiskunnan tärkeän toiminnon.” Edellinen korvataan seuraavalla: ” jos teko kohdistuu laitteeseen, tietojärjestelmään tai viestintään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi yhteiskunnan elintärkeän toiminnon. ”

• Luku kuusi, sivu 43, kpl 3 sekä Lakiehdotukset 38 luku 7 b §, sivu 69: ”jos datavahingonteko on kohdistunut tietojärjestelmään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi energiahuollon, yleisen terveydenhuollon, maanpuolustuksen, oikeudenhoidon taikka muun näihin rinnastettavan yhteiskunnan tärkeän toiminnon.” ” Edellinen korvataan seuraavalla: ” jos datavahingonteko on kohdistunut tietojärjestelmään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi yhteiskunnan elintärkeän toiminnon”.

• Luku kuusi, sivu 56, kpl 1: ”elintärkeitä infrastruktuureita” korvataan ”elintärkeitä toimintoja”.

• Rinnakkaistekstit, 35 luku 1 § nykyinen teksti, jota ei esitetä muutettavaksi, sisältää seuraavan: ”Tuhotyöstä tuomitaan myös se, joka omaisuutta vahingoittamalla tai tuhoamalla taikka tuotanto-, jakelu- tai tietojärjestelmän toimintaan oikeudettomasti puuttumalla aiheuttaa vakavan vaaran energiahuollolle, yleiselle terveydenhuollolle, maanpuolustukselle, oikeudenhoidolle tai muulle näihin rinnastettavalle yhteiskunnan tärkeälle toiminnolle.” Edellinen muutettaisiin kuulumaan seuraavasti: Tuhotyöstä tuomitaan myös se, joka omaisuutta vahingoittamalla tai tuhoamalla taikka tuotanto-, jakelu- tai tietojärjestelmän toimintaan oikeudettomasti puuttumalla aiheuttaa vakavan vaaran yhteiskunnan elintärkeälle toiminnolle.”

• Rinnakkaistekstit, 38 luku 3 b § , s.74: ” rikos on kohdistunut tietojärjestelmään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi energiahuollon, yleisen terveydenhuollon, maanpuolustuksen, oikeudenhoidon taikka muun näihin rinnastettavan yhteiskunnan tärkeän toiminnon” korvataan ” rikos on kohdistunut tietojärjestelmään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi yhteiskunnan elintärkeän toiminnon”

• Rinnakkaistekstit, 38 luku 6 § , s.76: ”teko kohdistuu laitteeseen, tietojärjestelmään tai viestintään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi energiahuollon, yleisen terveydenhuollon, maanpuolustuksen, oikeudenhoidon taikka muun näihin rinnastettavan yhteiskunnan tärkeän toiminnon ja tietojärjestelmän” korvataan ” ”teko kohdistuu laitteeseen, tietojärjestelmään tai viestintään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi yhteiskunnan elintärkeän toiminnon”

• Rinnakkaistekstit, 38 luku 7 b § , s.77: ”teko kohdistuu tietojärjestelmään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi energiahuollon, yleisen terveydenhuollon, maanpuolustuksen, oikeudenhoidon taikka muun näihin rinnastettavan yhteiskunnan tärkeän toiminnon ja tietojärjestelmän” korvataan ” ”teko kohdistuu tietojärjestelmään, jonka vahingoittaminen vaarantaisi yhteiskunnan elintärkeän toiminnon”

26.6.2014

FI.PLM.2014-3736
460/40.04.00/2014

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Jos terminologiassa halutaan säilyttää esimerkinomainen luettelo tärkeistä toiminnoista, voisi muotoilu kuitenkin kuulua, että "- - vaarantaisi energiahuollon, yleisen terveydenhuollon, maanpuolustuksen, oikeudenhoidon taikka muun näihin rinnastettavan yhteiskunnan elintärkeän toiminnon."

Lopuksi

Tietoverkkojen käytön ja merkityksen lisääntyessä on tärkeää, että tietojärjestelmiin kohdistuvien rikosten määritelmät ja rangaistusasteikot saatetaan vastaamaan ajan vaatimuksia. Puolustusministeriö pitää työryhmän ehdotuksia tärkeinä ja perusteltuina.

Hallitusneuvos,
lainsäädäntöjohtajana

Hanna Nordström

Hallitussihteeri

Jenni Herrala

Tiedoksi PLM/Kansliapäällikkö Arto Rätty
PLM/Osastot
PLM/Turvallisuuskomitea
Pääesikunta, oikeudellinen osasto